

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет романо-германської філології
Кафедра германської філології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Наталія ВІННІКОВА

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАУКОВИЙ СЕМІНАР «ЛІТЕРАТУРНА АНТРОПОЛОГІЯ»

для аспірантів

спеціальності 035 Філологія
освітнього рівня третього (освітньо-наукового)
освітньо-наукової програми «Філологія»

Київ – 2023

Розробник:

Гайдаш Анна Владиславівна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри германської філології Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Гайдаш Анна Владиславівна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри германської філології Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри германської філології
Протокол №25 від 08 2023 року.

Завідувач кафедри: Русудан МАХАЧАШВІЛІ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «035 Філологія»
31.08.2023 р.

Гарант освітньої програми Марія Олена БРОВКО

Робочу програму перевірено «31» серпня 2023 р.

Завідувач аспірантури, докторантури Ілона ТРИГУБ

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпись П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпись П.І.Б.

на 20_/_20_ н.р. _____ (_____), «_» ____ 20_ р., протокол № ____
підпись П.І.Б.

на 20_/_20_ н.р. _____ (_____), «_» ____ 20_ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Науковий семінар «Літературна антропологія»		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	англійська, українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90	
Рік навчання	2	
Семестр	4	
Кількість змістових модулів з розподілом	2	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, зокрема:	90	
Аудиторні	24	12
Модульний контроль	6	-
Самостійна робота	60	78
Форма семестрового контролю	Залік	
Змістовий модуль «Епістемологічні поля»		
Рік навчання	2	
Семестр	4	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, зокрема:	46	
Аудиторні	12	6
Модульний контроль	4	-
Самостійна робота	30	40
Змістовий модуль «Дослідження етнографії в літературних текстах»		
Рік навчання	2	
Семестр	4	
Обсяг кредитів	1	
Обсяг годин, зокрема:	44	
Аудиторні	12	6
Модульний контроль	2	-
Самостійна робота	30	38

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення загальних зasad літературознавства як науки, історичних джерел та детермінант розвитку зарубіжного літературознавства, екстраполяція історичного досвіду на сучасні літературні тенденції світової літератури.

Завдання:

- ознайомити слухачів із загальнотеоретичними проблемами, пов'язаними з історією літературного процесу, закономірностями історичного розвитку та функціонування літератури в суспільстві;
- розвивати в аспірантів уміння опрацювання наукових текстів іноземною мовою згідно проблематики індивідуального дослідження здобувача та підготовки власних наукових праць.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Загальні компетентності	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до генерування та обґрунтування нових ідей.
	ЗК-2	Здатність до пошуку, обробки, систематизації, аналізу та критичної оцінки інформації з різних джерел; критичного мислення; аналізу міждисциплінарних явищ та процесів; розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу.
	ЗК-3	Здатність ефективно застосовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології.
	ЗК-8	Здатність до громадянської та соціальної активності й відповідальності.
	ЗК-9	Усвідомлення суспільної ваги моральних, культурних, наукових цінностей і шляхів їх збереження та примноження.
Фахові (спеціальні (СК), предметні) компетентності	ФК-1	Засвоєння й осмислення основних наукових концепцій, історії розвитку та сучасного стану філологічних знань, актуальних теоретичних і практичних проблем. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних принципів і знань та на основі відповідних загальнонаукових методів.
	ФК-2	Здатність планувати, обґрунтовувати та оцінювати філологічне дослідження та передбачати його результати.
	ФК-3	Здатність збирати дані для філологічного дослідження, науково систематизувати, аналізувати та інтерпретувати філологічні явища.
	ФК-4	Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань угалузі філології з використанням теоретичних та експериментальних методів.
	ФК-5	Здатність оперувати ґрунтовними лінгвістичними знаннями, зокрема в сфері лінгвосеміотики, концептології, контрастивної лінгвістики, семантики; застосовувати різні види лінгвістичного аналізу.
	ФК-6	Здатність аналізувати твори різних родів, жанрів, стилів, національних літератур у теоретико-літературних, культурологічних та компаративних аспектах; демонструвати розуміння проблем літературної стилістики, сучасних тенденцій літературознавчої генерики і генології.
	ФК-7	Здатність аналізувати явища української літератури в діахронії та світовому контексті, визначати їхню специфіку, виявляти тенденції їх розвитку.
	ФК-8	Здатність планувати і здійснювати комплексні наукові дослідження, зокрема міждисциплінарні; планувати, тактично й стратегічно організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни Науковий семінар «Літературна антропологія» аспіранти повинні:

бути компетентними у: визначені виду наукового тексту; способах читання наукової літератури; алгоритмі формування умінь та навичок опрацювання наукових текстів та самостійного їх написання;

мати компетентності: опрацьовувати наукову літературу іноземною мовою; готувати наукову доповідь іноземною мовою; писати наукову статтю іноземною мовою; складати анотацію іноземною мовою, визначати ключові слова наукової праці; писати рецензію іноземною мовою на різні види наукових робіт.

Програмні результати навчання:

Код	Значення програмного результату
РН1	демонструвати знання в галузі гуманітаристики, зокрема філології: глибоке розуміння ролі науки, освіти і культури в розвитку цивілізації; знання філософії та методології науки; застосування філософських ідей і концепцій у власних дослідженнях; знання структури, форм і методів наукового пізнання, їхньої еволюції, методології наукових досліджень;
РН2	виявляти глибокі теоретичні знання в обсязі, необхідному для розв'язання професійних і науково-дослідних завдань, зокрема: основних класичних і новітніх філологічних концепцій; фундаментальних праць з обраного напряму дослідження; змісту теоретичних і прикладних філологічних дисциплін; теоретичних і практичних проблем у галузі дослідження;
РН5	Проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення наукових концепцій, підходів і поглядів у галузі дослідження; формулювати, обґрунтовувати та захищати власну наукову позицію та концепцію.
РН7	Складати, обґрунтовувати та оцінювати план і дизайн філологічного дослідження, передбачати його результати; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, наявні літературні дані.
РН15	Професійно, аргументовано, етично виважено і соціально відповідально пояснювати сутність конкретних філологічних явищ та пов'язаних з ними наукових проблем, висловлювати власну думку щодо них.
РН16	Критично оцінювати наукові філологічні напрями, школи, підходи і методи на основі їх аналізу, порівняння та класифікації.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт		
			Аудиторна		Самостійна
			Лекції	Семінари	
Змістовий модуль «Epistemology of the field»					
1	Bringing together the field of anthropology and literary studies	21	4	2	15
2	Literary gerontology	21	4	2	15
Модульний контроль		4			
<i>Разом</i>		46	8	4	30
Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»					
1.	Anthropology of genocide: literary focus	19	2	2	15
2.	Anthropological approach to studying war	19	4	4	15
Модульний контроль		2			
<i>Разом</i>		44	6	6	30
<i>Всього</i>		90	14	10	60

Тематичний план для заочної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт		
			Аудиторна		Самостійна
			Лекції	Семінари	
Змістовий модуль «Epistemology of the field»					
1	Bringing together the field of anthropology and literary studies	26	2	-	20
2	Literary gerontology	34	2	2	20
<i>Усього</i>		46	4	2	40
Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»					
1.	Anthropology of genocide: literary focus	18	2	2	16
2.	Anthropological approach to studying war	20	-	2	16
<i>Усього</i>		44	2	4	38
<i>Разом</i>		90			

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль «Epistemology of the field»

Theme 1. Bringing together the field of anthropology and literary studies

Методологічна ситуація у літературознавстві ХХ ст.

Антропологічні виміри художнього світу літературних творів.

Екзистенціалістські виміри літературної антропології.

Пояснити метафорологічний підхід і критерій національно-генетичної приналежності діячів літератури в контексті літературної антропології.

Визначити завдання літературної антропології.

Keywords: literary anthropology; social and cultural contexts; ethnography; literature as resource; ethnocriticism.

Theme 2. Literary gerontology

Розгляд літературознавчої геронтології як сучасної міждисциплінарної галузі.

Проблемно-семантичні та поетикальні аспекти старіння і літнього віку в обраних текстах.

Типи міжпоколіннєвих конфліктів, гетеротопії геріатричних закладів, функціонування мотивів «перегляду життя» та ремінісценцій, жанрові різновиди спогадів та «історії хвороби», переплетіння еротико-танатичних первнів, а також зображення творчих імпульсів у пізній зрілості.

Репрезентації ейджизму та ейджистські стереотипи у художніх творах, а також стратегії їхньої мінімізації.

Keywords: literary gerontology; ageism; “life review”; reminiscence; aging; self-stereotyping; gerontological marker; late style.

Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»

Theme 1. Anthropology of genocide: literary focus

Що таке геноцид; геноциди ХХ ст. під антропологічним кутом; чому стаються геноциди?

Проаналізувати статтю II, Конвенції ООН про геноцид.

Довести, що критерієм геноциду як концептуальної категорії є навмисна спроба знищити соціальну групу, яка вважається «іншою».

Дати відповіді на питання: що вирізняє геноцид від інших типів масового насильства? Геноцид – це не нове явище? Культура сама по собі не спричиняє геноцид? Що потрібно для геноциду?

«Екзистенційний вимір Голодомору-геноциду»: наслідки, мораль, ресентимент.

Студії Голодомору-геноциду на перетину соціології, психології, антропології і літературознавства.

Історія Голодомору в літературі: від «Марії» (1933) Уласа Самчука до «The Memory Keeper of Kyiv» (2022) Ерін Літтакен.

Keywords:

Genocide, Holodomor, cultural memory, prohibition on memory, destruction of identity, propaganda, man-made famine, struggle for truth.

Theme 2. Anthropological approach to studying war

Дати визначення поняттю «війна». Показати, чим відрізняється антропологічний огляд на війну, і що він дає для її розуміння. Навести аргументи за і проти війовничої природи людини.

Обґрунтувати ознаки війни: збройне насильство; організований конфлікт; міжгрупове насильство. Визначити поняття «військового горизонту».

Пояснити тезу Маргарет Мід, американської вченої-антрополога: «Війна — це лише винахід».

З'ясувати, чи війна — це частина людської природи чи результат організації держави?

Дати визначення насильству і пояснити, чому важливо вивчати його природу. Розглянути причини, які змушують людей убивати один одного. Дослідити, справжнє значення сучасних тортур. Означити специфіку воєнного насильства.

Пояснити тезу: Подібне породжує подібне, в контексті вивчення природи насильства.

Насильство — це про фізичні страждання? Доведіть тезу на матеріалі запропонованих текстів (романи К.Маккарті зрілого періоду і роман О.Уонга «On Earth, We're Briefly Gorgeous»): можливість обрати насильство є в кожному з нас, як і можливість відмовитись від насильства.

Поясніть, чому насильство формується культурою; у західних демократіях тортури заборонені, але вони не зникли; чим насильство під час війни відрізняється від насильства у мирний час?

Keywords:

War, conflict, violence, peace, cultural anthropology, terrorism, “Westplaining” Ukraine, volunteers, nationalism.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

Вид діяльності	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль «Epistemology of the field»	
		к-ть одиниць	макс. к-ть балів
Відвідування лекцій	1	4	4
Відвідування семінарських занять	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10
Модульний контроль	25	2	50
	<i>Разом</i>		86
Максимальна кількість балів: 86			
Розрахунок коефіцієнта: $86:50 = 1,72$			
Загальна кількість рейтингових балів – 50			

Вид діяльності аспіранта	Максимальна к-ть балів за одиницю	Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»	
		к-ть одиниць	макс. к-ть балів
Відвідування лекцій	1	3	3
Відвідування семінарських занять	1	3	3
Робота на семінарському занятті	10	3	30
Виконання завдань самостійної роботи	5	2	10
Модульний контроль	25	1	25
Максимальна кількість балів		71	
Розрахунок коефіцієнта		$71:100=0,71$	

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

Вид діяльності	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль «Epistemology of the field»	
		К-ТЬ одиниць	макс. к-ть балів
Відвідування лекцій	1	2	2
Відвідування семінарських занять	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	1	10
Виконання завдань самостійної роботи	5	2	10
<i>Разом</i>			23
Максимальна кількість балів: 23			
Розрахунок коефіцієнта: $23:50 = 0,46$			
Загальна кількість рейтингових балів – 50			

Вид діяльності аспіранта	Максимальн ак-ть балів за одиницю	Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»	
		К-ТЬ одиниць	Максимальн а кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20
Виконання завдань самостійної роботи	5	2	10
Максимальна кількість балів		33	
Розрахунок коефіцієнта		$33:100=0,33$	

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання

Змістовий модуль «Epistemology of the field»

Theme 1. Bringing together the field of anthropology and literary studies

Study Robert Silhols's article “From Literary Criticism to Literary Anthropology” (*American Imago*, 56, 1999, 3, p. 299-309) and Eric Gans's review “Northrop Frye's Literary Anthropology” (*Diacritics* 8, 1978, 2, p. 24) and single out their main positions.

Theme 2. Literary gerontology

Report on *Invisibility of Old Age*: (S.R.Singer) and *Fighting Ageism*: benefits of aging (Palmore, p. 45-50); change strategies and change in attitudes (Palmore, p. 60-66); ethical issues (Palmore, p. 125-133); future of ageism (Palmore, p. 155-159); human rights of older persons (Palmore, p. 179-182); individual sources of ageism (Palmore, p. 187-190); reducing ageism (Palmore, p. 259-261); responses to ageism (Palmore, p. 261-264); successful aging (Palmore, p. 306-309).

(Максимальна оцінка за самостійну роботу (денна та заочна форми) – 5 балів. Критерії оцінювання (1 бал за кожен критерій): аргументованість, самостійність, повнота, якість презентування.

Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»

Theme 1. Ethnography of Holodomor in drama

Prepare one-page analysis of the close reading of the selected play about Holodomor. Consider anthropological focus while tackling dramatic conflict, system of dramatis personae, language, and genre of the text. The list of drama is not limited: Bohdan Boychuk's *Hunger – 1933* (1966); Natalka Vorozhbyt's *The Grain Store* (2009); *Голос тихої безодні* (Неда Неждана); *Дерева спізнюються на автобус* (Олесь Барліг).

Theme 2. Auto/biographical/documental dimension of Ukrainian war literature

Analyze one of the essays from Kateryna Pylypchuk's collection of novellas “The war that changed us” (2022) from the perspective of literary anthropology.

6.3 Форма проведення семестрового контролю

Семестровий контроль проводиться у вигляді заліку за результатами поточної успішності (проміжного контролю) з усіх модулів дисципліни **«Науковий семінар Літературна антропологія»**.

6.4 Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100–90 балів	Відмінно – відмінний рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82–89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75–81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань / умінь / навичок з незначною кількістю помилок
D	69–74 балів	Задовільно – посередній рівень знань / умінь / навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань / умінь / навичок
F, FX	1–59 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням – досить низький рівень знань / умінь / навичок, що вимагає повторного проходження

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Змістовий модуль «Epistemology of the field»

Основна література:

1. Literary anthropology: a new interdisciplinary approach to people, signs and literature/ ed. by Fernando Poyatos. Amsterdam: Benjamins, 1988, 353 p.
2. Iser, Wolfgang. Prospecting: from reader response to literary anthropology. Baltimore, Md. [u.a.]: Johns Hopkins Univ. Pr., 1993. 316 p.
3. Гайдаш А. В. Дискурс старіння у драматургії США: проблемне поле, семантика, поетика: монографія. Дніпро: Акцент ПП, 2019. 416 с.

Додаткова література:

1. Подлісецька О.О. Антропологічна перспектива літературознавчих текстів. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. №2, 2015, С. 102-107.
2. Тарнашинська, Людмила. Літературознавча антропологія: новий методологічний проект у дзеркалі філософських аналогій. Слово і Час. 2009, №5, С. 48-61.

Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»

Основна література:

1. After the Holodomor: The Enduring Impact of the Great Famine on Ukraine (Harvard Papers in Ukrainian Studies), ed. by Andrea Graziosi, Lubomyr A. Hajda, Halyna Hryni, 2014. 283 p.
2. Козицький А. Дослідження Голодомору та геноцидні студії. Львів: Видавництво «Априорі», 2021. 244 с.
3. Annihilating difference : the anthropology of genocide / ed. by Alexander Laban Hinton ; with a foreword by Kenneth Roth. 2002. 406 p.
4. Otterbein, Keith F. A History of Research on Warfare in Anthropology. American Anthropologist, 1999, Vol. 101, No. 4, pp. 794-805.
5. Maringira, Godfrey. Soldiers, Masculinities, and Violence. War and Politics. Current Anthropology, volume 62, supplement 23, 2021. Pp. 104-111.

Додаткова література:

1. Roscoe, P. The Anthropology of War and Violence. Ethnology, ethnography and cultural anthropology.
2. Hann, Chris. The Agony of Ukraine, 2022. <https://www.focaalblog.com/2022/03/11/chris-hann-the-agony-of-ukraine/>
3. Harvey, David. Remarks on Recent Events in the Ukraine: An Interim Statement, 2022. <https://www.focaalblog.com/2022/02/25/david-harvey-remarks-on-recent-events-in-the-ukraine-an-interim-statement/>

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
Змістовий модуль «Epistemology of the field»

Семінар 1. The sub-disciplinary context of literary anthropology

1. Discussion of the following issues:
 - what role does literature play in anthropology?
 - Can literature be considered as ethnography?
 - What are the relationships between anthropology and literature, past and present?
 - Are anthropology and anthropological motives used in literature?
2. Trace the influence of literature on the invention of traditions, rituals and cultural performances.
3. Potential textual strategies for ethnography and the possibilities of bringing together the field of anthropology (more associated with the social sciences) and literary studies (traditionally part of the humanities).
4. Relevance of the field to the PhD projects.

Семінар 2. Introduction into literary gerontology

1. Theoretical and historical background of age studies.
2. Literary gerontology: definitions and methodology.
3. Case studies: feminism on aging.
4. Stories of late adulthood: “aging into old age”. A close reading of the short story “Winter Light” (2007) by Mary Lee McNeal.
5. Application of the findings of the field to the PhD projects.

Змістовий модуль «Exploration of ethnography in literary texts»

Семінар 3. Holodomor in literature and documentaries

1. Discussion of the awareness of the Holodomor Genocide in Ukraine:
 - Occupation of Ukraine;
 - The power of propaganda;
 - Pre-emptive strike;
 - The committing of genocide;
 - Survival and prohibition on memory;
 - Recognition and condemnation (decree of the President of Ukraine 2016; resolution of Verkhovna Rada of Ukraine 2016; order of the Cabinet of Ministers of Ukraine 2017).
2. Studies of the Holodomor in the context of genocide research.
3. Case study of the documentary: <https://humanrights.ca/story/covering-holodomor-memory-eternal>
4. A close reading of short story “Bottle of Grain” (2020) by Rhea Good as an example of ethnography in fiction.

Семінар 4. Modern Ukrainian war literature

1. Defining the war, violence and contemporary armed conflicts. Consider the denial of the special status to war as one of the numerous aspects of social reality.
2. Analyze Margaret Mead’s article “Warfare is only an Invention – Not a Biological Necessity” (1940): <https://www.studocu.com/en-us/document/florida-international-university/international-relations/meade/33784631> and Keith F. Otterbein’s “A History of Research on Warfare in Anthropology” (1999).
3. “Westplaining” Ukraine (<https://newrepublic.com/article/165603/carlson-russia-ukraine-imperialism-nato>) and volunteerism: <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/amet.13138>
4. Case study: selected entries from the anthology “State of War” (2023) from the perspective of the anthropology of warfare.

Семінар 5. Individual presentations of the PhD projects from the perspective of literary anthropology

1. Select and justify relevant theoretical background for your presentation from the materials of the course.
2. Provide an in-depth analysis into your research material.
3. Apply the findings of the literary anthropology to the primary texts of your research.
4. Overall time of the presentation is 45 minutes.